

Streszczenie rozprawy doktorskiej

mgr Justyny Kowal-Kasprzyk

pt. „Mikropaleontologiczna charakterystyka egzotyków mezozoicznych skał wapiennych z płaszczowiny śląskiej między Sołą a Dunajcem.”

Egzotyki wapieni nierzadko spotyka się w Karpatach zewnętrznych wśród utworów różnego wieku i reprezentujących różne wydzielenia litostratygraficzne. Badania tych skał pozwalają zrekonstruować paleogeografię i historię geologiczną nieistniejących już obszarów – wyniesień śródbasenowych i obrzeży basenów.

Niniejsza praca dotyczy mikroskamieniałości z egzotyków mezozoicznych skał wapiennych badanych w płytkach cienkich. Egzotyki pochodzą z 24 wydzieleni wieku od wczesnej kredy do oligocenu z obszaru zachodniej części płaszczowiny śląskiej i – dla porównania – z 7 stanowisk z płaszczowiny podśląskiej.

Scharakteryzowano oznaczone w próbkach skał egzotycznych kalpionelle i chitinoïdelle (26 gatunków), wapienne dinocysty (22 gatunki) oraz otwornice (69 taksonów w randze gatunku i liczne otwornice oznaczone z dokładnością do rodzaju lub mniejszą) i na ich podstawie określono wiek badanych skał. Większość z nich to skały wapienne wieku tyton–berias, rzadziej oksford–kimeryd. Nie udało się stwierdzić skał starszych od późnej jury, natomiast skały wapienne reprezentujące kredę młodszą od beriasu notowano sporadycznie.

Najdokładniejsze oznaczenia wiekowe możliwe były w przypadku próbek skał zawierających kalpionelle i chitinoïdelle – udokumentowano poziomy *Chitinoïdella*, *Crassicolllaria* i *Calpionella*.

Zespoły otwornic oksfordu–kimerydu z badanych egzotyków skał wapiennych są typowe dla równowiekowych osadów północnego szelfu Tetydy. Dominują w nich otwornice z rodzajów *Spirillina*, *Ophthalmidium*, *Rumanolina* i *Lenticulina*, rzadsze są otwornice aglutynujące oraz planktoniczne. Natomiast zespoły otwornic stwierdzone w egzotykach wapieni tytonu–beriasu to głównie asocjacje typowe dla różnych stref platform węglanowych, podobne do zespołów znanych z równowiekowych osadów Perytetydy, z wapieni cieszyńskich (zespoły częściowo redeponowane z płytkiego środowiska), jak również ogólnie z różnych platform węglanowych tego wieku.

W pracy zawarto również ogólne informacje o innych mikro- i makroskamieniałościach spotykanych w badanych skałach wapiennych, spośród których bardziej szczegółowo omówiono charakterystyczne dla późnej jury i wczesnej kredy mikroskamieniałości *incertae sedis*.

Dane paleontologiczne, jak również inne informacje uzyskane podczas badań mikroskopowych, wykorzystano do scharakteryzowania mikrofacji badanych egzotyków. Mikrofacje stwierdzone w badanych egzotykach skał wapiennych wieku oksford–kimeryd wykazują podobieństwo do mikrofacji znanych z równowiekowych osadów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej oraz podłoża zapadliska

przedkarpackiego. Niektóre ze skał egzotycznych posiadają również cechy zbliżone do osadów rejonu Bachowic. Natomiast wapienie wieku tyton–berias można interpretować je jako osady różnych części platformy węglanowej i jej stoku, rzadziej stref głębszych. Wiele mikrofacji ma swoje odpowiedniki w mikrofacjach opisywanych z wapieni ze Štramберку na Morawach. Egzotyki te najprawdopodobniej stanowią pozostałości grzbietu śląskiego i północnego obrzeżenia basenu protośląskiego (prawdopodobnie grzbiet Baška-Inwałd) oraz sugerują, że wzdłuż obu brzegów tego basenu, tak na południu jak i na północy, w późnej jurze i najstarszej kredzie zachodziła bardzo podobna sedymentacja węglanowa.

Podczas kredy, paleocenu i eocenu z grzbietu śląskiego do basenu protośląskiego, a później śląskiego ogólnie dostarczany był dość jednolity wapienny materiał egzotyczny, z przewagą płytkowodnych wapieni z przełomu jury i kredy. Jednak pod koniec sedymentacji w tym basenie doszło zapewne do wyczerpywania tej części pokrywy osadowej grzbietu śląskiego. Inaczej sytuacja wygląda w najbardziej zachodniej części terenu badań, gdzie omawiane egzotyki są znacznie rzadsze. Może mieć to związek ze zróżnicowaniem budowy grzbietu śląskiego, jak również diachronizmem jego aktywności jako obszaru źródłowego. Natomiast głązy i bloki osiągające największe rozmiary stwierdzono wśród wydziałów dolnokredowych, do których materiał transportowany był z północnego obrzeżenia basenu protośląskiego.

